

قرآن کریم، امامت را مقامی می‌داند که خداوند پس از موفقیت در امتحانات سخت به برخی بندگان خود عطا می‌کند. مشهورترین آیه در این زمینه آیه مربوط به حضرت ابراهیم (ع) است؛ آیه ۱۲۴ در سوره مبارک بقره: «وَإِذِ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي قَالَ لَا تَبْتَلِ عَهْدِي الظَّالِمِينَ» به خاطر آورد هنگامی که پروردگارا ابراهیم را با وسایلی گوناگونی آزمود و او به خوبی از عهده آن‌ها برآمد. خداوند فرمود من تو را «امام و پیشوای مردم» قرار دادم. ابراهیم گفت و از فرزندان من نیز امامانی قرار ده! فرمود پیمان من به ستمکاران نمی‌رسد. نکته کلیدی این آیه شریف، این است که امامت اولاً پیمانی الهی است؛ یعنی مقامی انتصابی است نه انتخابی توسط مردم و ثانیاً، شرط عصمت از خطا و گناه دارد و عبارت «پیمان من به ستمکاران نمی‌رسد» در این آیه به این معناست که امام باید معصوم و به دور از هرگونه ظلم و گناه باشد، زیرا کسی که در گذشته ستمکار بوده است یا احتمال ستم در آینده برای او وجود دارد، نمی‌تواند شایسته این مقام باشد.

اینکه در معارف دینی ما پیوسته از ضرورت معرفت داشتن به مقام امام معصوم صحبت می‌شود، یکی از مصادیقش که باید پیروان اهل بیت (ع) درست آن را بفهمند و به آن معرفت کامل پیدا کنند، همین موضوع عصمت امام و اراده خداوند در پاک کردن این خاندان از هرگونه آلودگی است که در آیات قرآن به آن اشاره شده است.

تجارت پرسود بدون باخت

یکی از عوامل مهم وسعت رزق و روزی ما، صدقه دادن است. این مسئله تاحدی مهم است که برخلاف مسیر طبیعی فکر مادی ما در این دنیا، امیرالمؤمنین (ع) دست ما را می‌گیرند و از جهل خارجمان می‌کنند و پرده از اسرار غیبی این عالم برپیمان برمی‌دارند و در حکمت ۲۵۸ می‌فرمایند: «إِذَا أَمَلْتُمْ، فَتَأْخُذُوا... بِالصَّدَقَةِ، دَقِيقًا زَمَانِي كَهَ فَقِيرٍ شَدِيدٍ، يَا خُودًا بِأَصْدَقَةٍ دَادَنَ تِجَارَتِ كُنَيْدٍ». خدایا! من الان خودم فقیر هستم، خودم محتاج صدقه هستم، حضرت می‌فرمایند، از هر چیزی که داری، ولو کم، صدقه بده تا خداگهت را باز کند. در صدقه دادن مقدارش موضوعیت ندارد، اصل عمل مهم است و اینکه چطور خداوند از طریق غیرمحسوسات، خدایی خودش را به ما نشان می‌دهد. حال سؤالی که مطرح است، این است که صدقه دادن را از چقدر شروع کنیم؟ امیرالمؤمنین (ع) به نکته‌ای طلایی در جواب این سؤال در خطبه ۲۳ اشاره می‌کنند: آن جایی که بحث در مورد اهمیت خانواده است، می‌فرمایند: «أَلَا لَا يَغْدُلُ أَحَدُكُمْ عَنِ الْفَرَاةِ بِيَرِي يَهَا الْخِصَاصَةُ أَنْ يَشُدَّهَا بِأَلْدَى لَا يَزِيدُهُ إِنْ أَسْكَنَهُ وَلَا يَنْقُصُهُ إِنْ أَهْلَكَهُ، آگَاهَ بَاشِيدًا! هیچ‌یک از شما، نباید از بستگان نیازمند خود، رویگردان شود و از آنان چیزی را دریغ دارد که نگه داشتش، مایه فروزی نیست و از بین رفتنش، کمبودی برای او نمی‌آورد.»

حضرت می‌فرمایند از جایی شروع به انفاق کن که نه نگه داشتنش، باعث ثروتمندی ات می‌شود نه انفاقش باعث فقیرشدن. بیایید یک فراری بگذاریم؛ از این به بعد هیچ فقیر و نیازمندی را نبینیم، هیچ پیام کمکی را نبینیم؛ مگر اینکه همان جا (قبل از اینکه شیطان، ما را بازدارد) ولو در حد خیلی کم، کمک کنیم، به اندازه‌ای که نگه داشتنش، ثروتمندمان نمی‌کند و دادنش هم فقیرمان...

دوربین؛ حائلی میان تو و معشوق



زیارت، سفری معنوی و فرصتی استثنایی برای تقرب به درگاه الهی و اتصال به انوار پاک اولیای خداوند است. حقیقت زیارت، توجه کامل قلب و روح به «مزور» و کسب معرفت از سرچشمه علم و عرفان اوست.

در این سفر روحانی، زائر با نیت خالص و توجهی عمیق، به دنبال زدودن زنگارهای دل و اقتباس انوار معنوی است. اما متأسفانه گاهی برخی امور حاشیه‌ای، ما را از این حقیقت بزرگ غافل می‌سازد. امروزه تهیه عکس و فیلم، گاهی چنان ابعادی به خود می‌گیرد که اصل زیارت را تحت الشعاع قرار می‌دهد، وقتی بخش مهمی از وقت و فکر زائر صرف ثبت تصاویر و صحنه‌ها می‌شود، دیگر جایی برای خلوت با معشوق و تأمل در معارف عمیق باقی نمی‌ماند.

این دیجیتال شدن خاطرات، به خودی خود مذموم نیست، اما وقتی به یک دغدغه اصلی تبدیل شود، روح زیارت را می‌خشکاند. چگونه می‌توان با دوربینی که همچون حائلی بین چشم دل و مزور قرار می‌گیرد، به معرفت حقیقی دست یافت؟ زیارت، گفت‌وگوی قلبی با مزور است، نه جمع‌آوری الیومی از تصاویر؛ گرچه در جای خود ثبت خاطرات معنوی هم کار خوبی است.

بیاییم در زیارت‌هایمان هوشیار باشیم، اجازه ندهیم هیچ حاشیه‌ای، حتی حاشیه‌های به‌ظاهر مفید، ما را از متن اصلی که لقای خدا و اولیای اوست، بازدارد.

زیارت را با تمام وجود درک کنیم، در فضای آن تنفس کنیم و اجازه دهیم نور آن، وجودمان را روشن سازد. خاطره واقعی زیارت، در سینه‌ها ثبت می‌شود، نه فقط در حافظه دوربین‌ها.

باشد که با دلی بی‌قید و خالی از هرگونه شائبه، به زیارت رویم و با معرفتی ژرف و قلبی مطمئن، بازگردیم!

حق امام معصوم را با زیارت ادا کنیم

زیارت مهمان شدن در خانه امام (ع)

حسین ابراهیمی به بهانه چهارشنبه‌های امام رضایی با حجت‌الاسلام والمسلمین علی غفوری‌منش، از سخنران‌های حرم مطهر رضوی و دبیر مجمع خطبای خراسان، به گفت‌وگو نشستیم. وی زیارت را نه تنها یک عمل مستحب، بلکه حقی الهی بر گردن شیعیان توصیف می‌کند. با استناد به آیه شریف مودت در سوره شوری، روایات معصومین و ارکان چهارگانه زیارت، غفوری‌منش بر معرفت، ارادت و لبیک به مطالبه پیامبر (ص) تأکید می‌کند؛ از ادای حقوق امامان تا رعایت انواع زیارت و دستورات عملی. این مصاحبه دل‌ها را به سوی امام‌رضای (ع) می‌کشاند و با وعده برابر دانستن ثواب زیارت با معرفت آن حضرت با هزاران حج، زائران را به سوی بهشت هدایت می‌کند.

گفت‌وگو



ارکان زیارت: زائر و مزار

در هر زیارتی، چهار رکن است؛ اول زائر یعنی کسی که با تمام وجود به سوی امام می‌رود، از غیر امام وجودش را خالی می‌کند و یا به حرم می‌گذارد. در زیارت امام حسین (ع) می‌خوانیم: «قَصَدْتُ حَرَمَكَ وَ أَتَيْتُ إِلَىٰ مَشْهَدِكَ» من حرم شما را قصد کردم و به سوی شما آمدم. به تعبیر حافظ شیرازی: **ما بدین در نه بی حشمت و جاه آمده‌ایم از بد حادثه اینجا به پناه آمده‌ایم رهرو منزل عشقیم و ز سرحد عدم تا به اقلیم وجود این همه راه آمده‌ایم با چنین گنج که شد خازن او روح امین به گدایی به در خانه شاه آمده‌ایم**

دومین رکن در زیارت، مزار است؛ یعنی حرم و قبر مطهر حجت خدا و امام معصوم که قطعه‌ای از بهشت است. این مزار حرمت دارد؛ انبیای الهی و ملائکه مقرب خداوند در جوار این مزار نورانی خدمت می‌کنند؛ برای همین است که به ما گفته‌اند با رعایت آداب و با طهارت جسمی و قلبی در این حرم پایدارید. هیچ‌کدام از ماسنگ خانه خودمان رانمی‌بوسیم ماسنگ و درود یاور و صریح مطهر این حرم، بوسیدنی است و احترام دارد.

ارکان زیارت: مزور و معرفت به امام

رکن سوم، مزور یعنی مقام نورانی خود امام است. ما باید در زیارت متعالی از مزار و ضریح یا فراتر بگذاریم و به مقام امام برسیم. در زیارت از خودمان سؤال کنیم آیا رأفت امام را لمس کردیم؟ چقدر به حجت الهی که اطاعت ایشان بر ما واجب است، نزدیک شدیم؟ برخی زائران عزیزگاه می‌گویند نتوانستیم زیارت کنیم که منظورشان، لمس ضریح مطهر است، امر مهم در زیارت، ارتباط قلبی است. نفس کشیدن در این حرم، زیارت است. امام بر احوال دوستان و زائران خود آگاه است؛ اعتقاد ماست که توجه دارد. در آن ذلول می‌گوییم: «أَشْهَدُ أَنْكَ تَرَىٰ تَقَامِي وَ تَسْمَعُ كَلَامِي وَ تَرَىٰ سَلَامِي» من شهادت می‌دهم که تو ای ولی خدا! مرا می‌بینی و سخن مرا می‌شنوی و به سلام جواب می‌دهی؛ «با این اعتقاد زیارت کنیم اما رکن چهارم در زیارت، زیارت‌نامه است. زیارت‌نامه ترنم عاشقانه با محبوب است. بله؛ با امام، با زبان دل و راحت حرف بزنیم اما زیارت‌نامه‌هایی را که خود اهل بیت (ع) به ما تعلیم داده‌اند، در این حرم نورانی بخوانیم؛ زیارت جامعه کبیره، زیارت امین... عالی‌المضامین و...

دستور العمل زیارت و توسل به امام

در پایان، یک فرمایش نورانی از امام هادی (ع) تقدیم کنیم که ایشان فرمود: اگر حاجتی به خدا دارید، قبر جدم امام رضا (ع) را در توس زیارت کنید؛ غسل زیارت کنید، دو رکعت نماز بالای سر قبر مطهر امام رضا بخوانید، با تلاوت سوره یاسین و رحمن اگر فرصت شد، آن‌گاه در قنوت، حاجت شرعی‌تان را طلب کنید، حاجت شما طلب گناه یا قطع رحم نباشد، ان شاء... که خداوند به واسطه حجت خودش، امام رضا (ع)، حاجت ما را اگر به صلحت ما باشد، عنایت می‌کند!

امام هادی (ع) فرمودند: «این مکان، قطعه‌ای از بهشت است؛ هیچ مؤمنی جدم امام رضا زیارت نکند، مگر اینکه خدا عذاب قیامت، نجاتش دهد و در رضوانش جای دهد.»

در نهایت بد نیست این شعر را بخوانیم که:

کسی قدم به حرم بی مدد نخواهد زد بدون واسطه دم از احد نخواهد زد گدای کوی رضاشو که آن امام زین العابدین است که در سینه احدی دست رد نخواهد زد

انواع زیارت در روایات

در روایات چند نوع زیارت داریم که هرکدام سخنی جداگانه می‌طلبند. اما به آن‌ها اشاره‌ای کوتاه می‌کنم: اول، زیارت زندگان، پیامبر (ص) و اهل بیت (ع) فرمودند که زیارت یکدیگر بفرمایید. صلح‌رحم از مهم‌ترین دستورات دینی است. دیدار مؤمنان، دل را زنده می‌کند و خدا می‌فرماید: «زیارت مؤمن، زیارت من است و خودم از تو پذیرایی می‌کنم.» دوم، زیارت اموات و اهل قبور، امیرالمؤمنین (ع) فرمودند: «به زیارت خستگان در خاک بروید که آن‌ها از دیدار شما خشنود می‌شوند و هرکدام از شما که حاجتی دارید، در کنار مزار پدر و مادران بعد از اینکه در حقیقت دعا کردید، حاجت خود را طلب کنید که دعای ایشان حتی در عالم برزخ مستجاب است: زُورُوا مَوْتَنَا كَمَا قَاتَهُمْ يَفْرَحُونَ بِرِزَائِكُمْ وَ لِيَطْلُبَ أَحَدُكُمْ حَاجَتَهُ عِنْدَ قَبْرِ أَبِيهِ وَ عِنْدَ قَبْرِ أُمِّهِ يَمَّا يَدْعُو لَهَا.»

زیارت امام: فراتر از زیارت مردگان

سوم، زیارت نبی و امام، چرا زیارت امام را از زیارت مردگان جدا کردند؟ پیامبر اکرم (ص) فرمودند: «زیارت من و فرزندانم پس از وفات، مانند زیارت در زمان حیات است.» شما وقتی به زیارت امام رضا (ع) می‌روید، همچون رفتن به مدینه و خانه امام است، هیچ تفاوتی ندارد. به زیارت کربلا می‌روید، گویی به خانه سیدالشهدا (ع) رفته‌اید. اما توجه کنیم که مهم‌ترین شرط زیارت، معرفت است. احمد بن محمد بن ابی‌نصر بزنطی می‌گوید در نوشته‌ای از امام رضا (ع) دیدم که ایشان فرمودند: «أَبْلَغُ شَيْعَتِي أَنْ يَزَارَتِي تَعْدِلُ عِنْدَ... تَعَالَى أَلْفَ حَجَّةٍ» به شیعیان من بگو زیارت من با هزار حج، برابری می‌کند. او می‌گوید وقتی از امام جواد (ع) با تعبیر از فرموده پدرشان سؤال کردم، ایشان فرمودند: «رای و... وَ أَلْفَ حَجَّةٍ لِمَنْ زَارَهُ عَارِفًا بِحَقِّهِ» به خدا قسم آری، بلکه میلیون حج ثواب دارد. به شرط اینکه با معرفت به حق امام، او را زیارت کند.»

سفری برای دل

تمرکز و احساس حضور، فراتر از حجاب‌ها وقتی انسان در کنار مضجع شریف امام معصوم (ع) قرار می‌گیرد، توجه و تمرکزش بیشتر می‌شود و حضور امام را قوی حس می‌کند و حجاب‌های بین ملک و ملکوت، رقیق‌تر است و انسان بهتر و راحت‌تر و سریع‌تر به ملکوت وصل می‌شود. وقتی در منزل هستیم و می‌خواهیم نماز بخوانیم، ممکن است ارتباطی قوی با خدا برقرار نشود اما با حضور در حرم امام معصوم احساس می‌کنیم که قلبمان به ملکوت متصل می‌شود، چون در آنجا درهای آسمان گشوده است و نورانیت مکان، راه را کوتاه می‌کند. از این روست که تأثیر و ثواب نماز و سایر عبادات در کنار مضجع نورانی اهل بیت (ع) بسیار بیشتر از هزاران نفر را به توجه و سلام، وادار می‌کند و



حجت‌الاسلام والمسلمین مهدی حسین‌زاده سخنران و فعال فرهنگی

یادداشت

چرا با وجود اینکه امام معصوم (ع) در همه جا حاضر و ناظر است، باید رنج سفر به جان بخیریم و برای زیارت به مکان‌های دور و نزدیک برویم؟ پاسخ این سؤال را در چند بخش می‌توان جست و جو کرد:

● نورانیت بی‌همتای مکان دفن هرچند ائمه اطهار (ع) به دلیل عظمت روحی، در هر جای جهان که باشیم، صدای ما را می‌شنود و پاسخ می‌دهند، حرم‌های مطهر به دلیل تدفین پیکر پاک امامان، از نورانیتی ویژه برخوردارند. بدن مطهر امام، سال‌ها هم نفس روح مقدس ایشان بوده و همان‌طور که پیراهنی در کنار عطر، معطر می‌شود، این بدن نیز سراسر از انوار الهی شده است، حتی سنگ‌ها و دیوارهای حرم نیز از این همجواری تأثیر گرفته‌اند و محلی برای برکت و شفا می‌شوند. این مکان‌ها، محل نزول فرشتگان و گشوده شدن درهای ملکوت هستند.

تأیید ائمه برای مکان‌های ویژه امام هادی (ع) می‌فرمایند: «مَنْ كَانَتْ لَهُ أَلِي... حَاجَةٌ فَلْيَزِرْ قَبْرِي جَدِّي الرَّضَا... فَإِنَّهُ يَسْتَجِيبُ لَهُ... إِنَّ مَوْضِعَ قَبْرِهِ لِيُقْتَعَهُ مِنْ بَقَاعِ الْجَنَّةِ، هر که حاجتی نزد خدا دارد، به زیارت قبر جدم رضا (ع) در توس برود، که خدا حاجتش را برآورده می‌کند... همانا جایگاه قبر او، قطعه‌ای از باغ‌های بهشت است.» همچنان که برخی مکان‌ها نورانی‌ترند، برخی زمان‌ها مانند شب قدر، نیمه شعبان و عید فطر نیز درهای رحمت خدا را گشوده‌تر می‌کنند. زیارت در این اوقات، تأثیری دوچندان دارد.

● تعظیم شعائر و هویت‌سازی اجتماعی زیارت تنها یک حرکت شخصی نیست، بلکه تعظیم شعائر الهی است. گنبد طلایی حرم امام رضا (ع)، خود نمادی است که روزانه هزاران نفر را به توجه و سلام، وادار می‌کند و